

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, तिब्बती भाषा सहायक पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :-	लिखित परीक्षा (Written Examination)	पूर्णाङ्क :- २००
द्वितीय चरण :-	अन्तर्वार्ता (Interview)	पूर्णाङ्क :- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उर्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन (General Awareness & Public Management)	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२० प्रश्न × २ अङ्क	४५ मिनेट
	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - knowledge)					३० प्रश्न × २ अङ्क	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - knowledge)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर (Short Answer) लामो उत्तर (Long Answer)	१२ प्रश्न × ५ अङ्क ४ प्रश्न × १० अङ्क	२ घण्टा १५ मिनेट

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क :- ३०

पत्र /विषय	पूर्णाङ्क	उर्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०		मौखिक (Oral)

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक मात्र भाषा हुनेछ । तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषा समेत प्रयोग सकिने छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ । तर एकैदिनमा परीक्षा लिइनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक हुने परीक्षामा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अंग्रेजी ठूलो अक्षरहरू (Capital letters): A, B, C, D मा लेख्नुपर्नेछ । सानो अक्षरहरू (Small letters): a, b, c, d लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए सबै उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अंकको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्न हुनेका हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोहीखण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइए अनुसार हुनेछ ।

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, तिब्बती भाषा सहायक पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

११. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्भन्नु पर्दछ ।
१२. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनोट भएका उम्मेदवारलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
१३. यस भन्दा अगाडि लागू भएको माथि उल्लेखित सेवा, समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ ।
१४. पाठ्यक्रम लागू मिति : - २०८०/१०/२२

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, तिब्बती भाषा सहायक पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (Paper I) :-
सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान

भाग (Part I) :
सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन
(General Awareness and Public Management)

खण्ड (Section - A) : (१० प्रश्न× २ अङ्क = २० अङ्क)

1. सामान्य ज्ञान (General Awareness)

- 1.1 नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
- 1.2 नेपालको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- 1.3 नेपालको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
- 1.4 जैविक विविधता, दिगो विकास, वातावरण, प्रदुषण, जलवायु परिवर्तन र जनसंख्या व्यवस्थापन
- 1.5 मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञान र प्रविधिका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू
- 1.6 जनस्वास्थ्य, रोग, खाद्य र पोषण सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- 1.7 नेपालको संविधान (भाग १ देखि ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
- 1.8 संयुक्त राष्ट्रसंघ र यसका विशिष्टीकृत संस्था सम्बन्धी जानकारी
- 1.9 क्षेत्रीय संगठन (सार्क, बिमस्टेक, आसियान र युरोपियन संघ) सम्बन्धी जानकारी
- 1.10 राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधिहरू

खण्ड (Section - B) : (१० प्रश्न× २ अङ्क = २० अङ्क)

2. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public Management)

- 2.1 कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)
  - 2.1.1 कार्यालय (Office) : परिचय, महत्व, कार्य र प्रकार
  - 2.1.2 सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
  - 2.1.3 कार्यालय स्रोत साधन (Office Resources): परिचय र प्रकार
  - 2.1.4 कार्यालयमा सञ्चारको महत्व, किसिम र साधन
  - 2.1.5 कार्यालय कार्यविधि (Office Procedure) : पत्र व्यवहार (Correspondence), दर्ता र चलानी (Registration & Dispatch), फाइलिङ (Filing), परिपत्र (Circular), तोक आदेश (Order), टिप्पणी लेखन र टिप्पणी तयार पार्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
  - 2.1.6 अभिलेख व्यवस्थापन (Record Management)
- 2.2 निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा भएका देहायका व्यवस्थाहरू
  - 2.2.1 निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
  - 2.2.2 कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, विदा, विभागीय सजाय र अवकाश
  - 2.2.3 कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने आचरण, नैतिक दायित्व र कर्तव्यहरू
- 2.3 संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय सम्बन्धी जानकारी
- 2.4 संवैधानिक निकाय सम्बन्धी जानकारी
- 2.5 सरकारी बजेट, लेखा र लेखापरीक्षण प्रणाली सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- 2.6 सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू
- 2.7 मानव अधिकार, सुशासन र सूचनाको हक सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- 2.8 सार्वजनिक बडापत्र (Public Charter)
- 2.9 व्यवस्थापनको अवधारणा तथा सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा र नेतृत्व सम्बन्धी जानकारी
- 2.10 मानवीय मूल्य मान्यता (Human Values), नागरिक कर्तव्य र दायित्व तथा अनुशासन

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, तिब्बती भाषा सहायक पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

भाग (Part II) :-
सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - Knowledge)

(३० प्रश्न× २ अङ्क = ६० अङ्क)

१. तिब्बती लिपीको इतिहास
  - १.१ तिब्बती लिपीको परिचय र विकासक्रम
  - १.२ तिब्बती लिपीको प्रकार र समय
२. तिब्बती लिपी र देवनागरी लिपी बीचको सम्बन्ध
३. तिब्बती व्याकरण
  - ३.१ वर्णमाला स्वर र व्यञ्जन
  - ३.२ य,र,ल,व,स, लागेका वर्णहरू (दोग्चेन शी, गोचेन सुम)
  - ३.३ उपसर्ग, परसर्ग, परपरसर्ग (Prefix, suffix & post-suffix)
  - ३.४ क्रिया (सकारात्मक र नकारात्मक)
  - ३.५ अव्यय (Preposition)
  - ३.६ विशेषण (Adjective)
  - ३.७ विभक्ति (Case)
  - ३.८ प्रश्नवाचक
  - ३.९ संयाजक
४. तिब्बती साहित्य
  - ४.१ तिब्बती साहित्यको विकासक्रम र प्रकार
  - ४.२ भारतीय लेखकहरूको तिब्बती साहित्यमा अनुवाद
  - ४.३ तिब्बती साहित्यका अनुवादकहरू
५. तिब्बती भाषा
  - ५.१ तिब्बती भाषाको विकासक्रम
  - ५.२ तिब्बती भाषिका (Dialects)
  - ५.३ नेपालमा तिब्बती भाषाको विकासक्रम
  - ५.४ नेपालमा तिब्बती भाषा बोलचाल गर्ने क्षेत्र र समुदायहरू
  - ५.५ तिब्बती भाषाका महत्वपूर्ण शैक्षिक केन्द्रहरू
६. नेपाल र तिब्बत सम्बन्ध
  - ६.१ राजनैतिक
  - ६.२ धार्मिक
  - ६.३ सांस्कृतिक
  - ६.४ आर्थिक
  - ६.५ सामाजिक
७. बौद्ध धर्म
  - ७.१ गौतम बुद्धको जीवनी

लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, तिब्बती भाषा सहायक पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ७.२ तिब्बतमा बौद्ध धर्मको इतिहास
- ७.३ बौद्ध धर्मका प्रचारकहरु
- ७.४ नेपालमा भएका बौद्ध धर्मका शैक्षिक केन्द्रहरु
- ७.५ नेपालमा बौद्ध धर्मका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थलहरु
- ७.६ बौद्ध धर्मका मुख्य मुख्य ग्रन्थहरु (कंजर तन्जुर)
- ७.७ नेपालमा भएका बौद्ध धर्मका सम्प्रदाय र चिन्हहरु (Symbols)
- ७.८ नेपालमा भएका बौद्ध धर्मका कला र वास्तुकला
- ७.९ बुद्धको उपदेशहरु (र्चतुआर्य सत्य र अष्टाङ्गिक मार्ग)
- ७.१० बौद्ध साहित्यमा प्रयोग गरिने विशेष शब्दावली

८. लिप्यान्तर

- ८.१ तिब्बती लिपीको उमेवाट अंग्रेजी लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.२ तिब्बती लिपी उछेनबाट देवनागरी लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.३ देवनागरीबाट तिब्बती उमे लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.४ अंग्रेजी (रोमन) लिपीबाट तिब्बती उछेन लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.५ तिब्बती छ्यूगियगबाट उछेनमा लिप्यान्तर ।

९. भाषान्तर

- ९.१ तिब्बती लिपी उमेवाट देवनागरी लिपीमा भाषान्तर ।
- ९.२ तिब्बती लिपी उछेनबाट अंग्रेजी लिपीमा भाषान्तर ।
- ९.३ देवनागरीबाट तिब्बती उछेन लिपीमा भाषान्तर ।
- ९.४ अंग्रेजी लिपीबाट तिब्बती उमे लिपीमा भाषान्तर ।

१०. अनुवाद

- १०.१ तिब्बती लिपी उमेवाट देवनागरी लिपीमा भावानुवाद ।
- १०.२ तिब्बती लिपी उछेनबाट अंग्रेजी लिपीमा भावानुवाद ।
- १०.३ तिब्बती उछेन लिपीबाट देवनागरी लिपीमा शब्दानुवाद ।
- १०.४ तिब्बती छ्यूगियग लिपीबाट अंग्रेजी लिपीमा शब्दानुवाद ।

प्रथम पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिने छ ।

प्रथम पत्र (वस्तुगत)					
भाग	खण्ड	विषयबस्तु	परीक्षा प्रणाली	अङ्कभार	प्रश्न संख्या × अङ्क
I	(A)	सामान्य ज्ञान (General Awareness)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२०	१० प्रश्न × २ अङ्क = २०
	(B)	सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public Management)		२०	१० प्रश्न × २ अङ्क = २०
II	-	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based -knowledge)		६०	३० प्रश्न × २ अङ्क = ६०

प्रथम पत्रको भाग (Part II) सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based -knowledge) को पाठ्यक्रमका इकाईबाट परीक्षामा यथासम्भव देहाय बमोजिम प्रश्नहरू सोधिने छ ।

इकाई	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
प्रश्न संख्या	2	2	4	2	2	2	4	4	4	4

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, तिब्बती भाषा सहायक पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र (Paper II) :-
सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based -knowledge)
खण्ड (Section) (A) : - ५० अङ्क

१. तिब्बती लिपीको इतिहास
  - १.१ तिब्बती लिपीको परिचय र विकासक्रम
  - १.२ तिब्बती लिपीको प्रकार र समय
२. तिब्बती लिपी र देवनागरी लिपी बीचको सम्बन्ध
३. तिब्बती व्याकरण
  - ३.१ वर्णमाला स्वर र व्यञ्जन
  - ३.२ य,र,ल,व,स, लागेका वर्णहरु (दोग्चेन शी, गोचेन सुम)
  - ३.३ उपसर्ग, परसर्ग, परपरसर्ग (Prefix, suffix & post-suffix)
  - ३.४ क्रिया (सकारात्मक र नकारात्मक)
  - ३.५ अव्यय (Preposition)
  - ३.६ विशेषण (Adjective)
  - ३.७ विभक्ति (Case)
  - ३.८ प्रश्नवाचक
  - ३.९ संयाजक
४. तिब्बती साहित्य
  - ४.१ तिब्बती साहित्यको विकासक्रम र प्रकार
  - ४.२ भारतीय लेखकहरुको तिब्बती साहित्यमा अनुवाद
  - ४.३ तिब्बती साहित्यका अनुवादकहरु
५. तिब्बती भाषा
  - ५.१ तिब्बती भाषाको विकासक्रम
  - ५.२ तिब्बती भाषिका (Dialects)
  - ५.३ नेपालमा तिब्बती भाषाको विकासक्रम
  - ५.४ नेपालमा तिब्बती भाषा बोलचाल गर्ने क्षेत्र र समुदायहरु
  - ५.५ तिब्बती भाषाका महत्वपूर्ण शैक्षिक केन्द्रहरु
६. नेपाल र तिब्बत सम्बन्ध
  - ६.१ राजनैतिक
  - ६.२ धार्मिक
  - ६.३ सांस्कृतिक
  - ६.४ आर्थिक
  - ६.५ सामाजिक

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, तिब्बती भाषा सहायक पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (Section) (B) :- ५० अङ्क

७. बौद्ध धर्म

- ७.१ गौतम बुद्धको जीवनी
- ७.२ तिब्बतमा बौद्ध धर्मको इतिहास
- ७.३ बौद्ध धर्मका प्रचारकहरु
- ७.४ नेपालमा भएका बौद्ध धर्मका शैक्षिक केन्द्रहरु
- ७.५ नेपालमा बौद्ध धर्मका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थलहरु
- ७.६ बौद्ध धर्मका मुख्य मुख्य ग्रन्थहरु (कंजर तन्जुर)
- ७.७ नेपालमा भएका बौद्ध धर्मका सम्प्रदाय र चिन्हहरु (Symbols)
- ७.८ नेपालमा भएका बौद्ध धर्मका कला र वास्तुकला
- ७.९ बुद्धको उपदेशहरु (र्चतुआर्य सत्य र अष्टाङ्गिक मार्ग)
- ७.१० बौद्ध साहित्यमा प्रयोग गरिने विशेष शब्दावली

८. लिप्यान्तर

- ८.१ तिब्बती लिपीको उमेवाट अंग्रेजी लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.२ तिब्बती लिपी उछेनवाट देवनागरी लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.३ देवनागरीबाट तिब्बती उमे लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.४ अंग्रेजी (रोमन) लिपीबाट तिब्बती उछेन लिपीमा लिप्यान्तर ।
- ८.५ तिब्बती छ्यूगियगबाट उछेनमा लिप्यान्तर ।

९. भाषान्तर

- ९.१ तिब्बती लिपी उमेवाट देवनागरी लिपीमा भाषान्तर ।
- ९.२ तिब्बती लिपी उछेनबाट अंग्रेजी लिपीमा भाषान्तर ।
- ९.३ देवनागरीबाट तिब्बती उछेन लिपीमा भाषान्तर ।
- ९.४ अंग्रेजी लिपीबाट तिब्बती उमे लिपीमा भाषान्तर ।

१०. अनुवाद

- १०.१ तिब्बती लिपी उमेवाट देवनागरी लिपीमा भावानुवाद ।
- १०.२ तिब्बती लिपी उछेनबाट अंग्रेजी लिपीमा भावानुवाद ।
- १०.३ तिब्बती उछेन लिपीबाट देवनागरी लिपीमा शब्दानुवाद ।
- १०.४ तिब्बती छ्यूगियग लिपीबाट अंग्रेजी लिपीमा शब्दानुवाद ।

द्वितीय पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरूसोधिनेछ ।

द्वितीय पत्र (विषयगत)					
पत्र	विषय	खण्ड	अङ्कभार	छोटो उत्तर	लामो उत्तर
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based-Knowledge)	(A)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०
		(B)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०